

Yerel Kalkınma Olgusunun Yaşanabilir Kentler Açısından Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi, H. Burçin Henden ŞOLT
Bülent Ecevit Üniversitesi
burcinhenden@hotmail.com

Özet

21. yüzyıl kentlerindeki değişim ve dönüşüm süreci, kent yönetimlerinin hizmetlerinde farklılıklara neden olmuştur. Kentsel hizmetlerin planlama ve uygulama aşamasında başarı sağlamak isteyen yerel yönetimler, esasen yönettikleri kenti yaşanılabilir hale getirme çabasıdadır. Yaşanabilirlik kavramı, somut olarak sunulan kentsel altyapı, konut, eğitim, sağlık gibi hizmetlerin yanı sıra kendini ifade edebilme, aidiyet, hoşgörü gibi yaşam doyumuna dair hislerinde varlığını kapsar. Bu hisleri oluşturabilecek yönetim ortamları, o kentin yerel dinamiklerine sahip çıkarak gerçekleştirilebilecek sosyal, kültürel birliktelikler ile hayat bulur. Bu durum, yerel kalkınma tanımı ile örtüşmektedir. Yerel kalkınmada hedef; yöresel faktörlerin hayata geçirilerek kentlerin fiziksel ve sosyokültürel alanlarda gelişiminin sağlanmasıdır. Bu çalışmada; yaşanabilirlik ve yerel kalkınma kavramları arasındaki ilişki irdelenmeye çalışılacaktır. Ülkelerin gelişiminin başlangıcı kentsel kalkınma hareketleridir. Kentlerde yaratılabilecek yaşanabilir ortamlar, yerel kalkınmaya ivme kazandırabilecektir.

Anahtar Sözcükler: Kent, Yerel Yönetim, Yönetişim, Kent Planlama, Yerel Kalkınma

In Terms of Living Cities Evaluation of Local Development Case

Abstract

The process of transformation and change in the 21st century cities have caused differences in the services of the local governments. Local governments who wish to achieve success in planning and implementation of urban services want to make the city livable. The concept of livability covers tangible (urban infrastructure, housing, education, health etc.) and intangible (self-expression, belonging, tolerance, etc.) services. The governance environment allows for social and cultural cohesion. It develops local dynamics. This situation overlaps with the definition of local development. The goal of local development is to improve cities physically, socially and culturally. In this study, the relationship between livability and local development concepts will be examined. The beginning of the development of countries is urban development movements. Livable environments that can be created in cities will be able to accelerate local development.

Keywords: City, Local Government, Governance, Urban Planning, Local Development

GİRİŞ

Kentlerdeki yaşam yoğunlaştıkça mekân-insan ilişkisi çeşitlenmektedir. Bu çeşitlilik yerel yönetim hizmetlerinin evrim geçirmesiyle ilintilidir. Yerel yönetimler kentlilerin istek ve ihtiyaçlarını yerine getiren kamu kurumları olarak, kentin kullanıcılarına hizmetlerini beğendirmek isterler. Çünkü, varlıklarının devamlılığı yerel siyaset faktörlerinden dolayı buna bağlıdır. Tercih edilen kent olabilmek kentler arasında tanımlanmamış bir rekabet ortamını doğurmaktadır. Kentsel rekabetin önemli ayaklarından biri de yaşanabilirliktir. Yaşanabilirlik, temel kentsel hizmetlerin varlığının kullanıcıların kentsel mutluluğu ile bütünleşmesi sürecidir.

Kavramla ilgili çok sayıda akademik çalışma mevcuttur. Kentlerin yaşanabilirliğini tanımlarken, ulaşılabilirlik, eşitlik, adil olma ve katılım gibi hakların da dikkate alınması ve kentlinin sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel niteliklerinin iyileşmesinin sürekliliği önem taşımaktadır (Kayır, 2007: 562). Mousavi (2013) yaşanabilirliği, çevre, bireysel refah ve mahalle ilişkileri boyutlarıyla ele almıştır. Tandoğan (2014) kavramı çocuklar üzerinden yorumlamıştır. Yaşanabilirlik çok yönlü bir yapıya sahiptir. En basit şekilde tanımlamak gerekirse; yaşamsal kalite, sağlık, konfor, iyi ilişki kaynaklı yaşam memnuniyeti denilebilir (Serag El Din vd., 2013). Her yerleşimin kendine has toplumsal ve

sosyoekonomik nitelikleri vardır. Bu dinamikler her kentin kendine özgü yaşanabilirlik kriterleri olmasına neden olmaktadır (Keçeli, 2012).

Kentlerdeki değişim ve dönüşüm süreci kentsel yaşanabilirliği etkilemektedir. Etki değeri yüksek kavramlardan biri de yerel kalkınmadır. Kent sadece fiziksel değil, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel bir üretim alanıdır (Altay, 2007: 25). Öyleyse kentsel kalkınmanın bu yönleriyle ele alınması doğal olacaktır. Kentsel refah ve yaşam kalitesini artırıcı başarılı bir ekonomik kalkınma yaklaşımını ortaya koymak, kentsel planlama açısından olumlu bir hamledir. Çünkü kalkınmadaki bütünsel hedef kentin ekonomisini canlandırırken, toplumsal açıdan yerel dinamikleri canlandırabilmektir. Ekonomisi güç kazanmış her kentin yaşanmak istenecek kent olması mutlak değildir.

Yerel kalkınma; kırsal alanda doğal kaynak kullanımını esas alarak, bir taraftan yöredeki bütün fertlerin gelir düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla gelişmişlik farklarının azaltılması amacına yönelik, diğer taraftan çevresel ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini gözetken, yerelde farklılaşan ihtiyaçları, potansiyelleri ve dinamikleri dikkate alarak çok sektörlü yaklaşımla planlanan faaliyetler bütünü olarak kabul edilmektedir (Yalçın ve Yalçın, 2013: 33). Bu çalışmada; yaşanabilirlik ve yerel kalkınma kavramları arasındaki ilişki irdelenmeye çalışılacaktır. Ülkelerin gelişiminin başlangıcı kentsel kalkınma hareketleridir. Kentlerde yaratılabilecek yaşanabilir ortamlar, yerel kalkınmaya ivme kazandırabilecektir.

1. KENTLERDE YEREL KALKINMA KAVRAMI ve BOYUTLARI

Kalkınma kavramı; toplumsal değişime etki eden faktörlerin etkililik derecesine göre içerik kazanmakta ve bu değişimlerin neden ve sonuçlarını inceleyen iktisatçı, sosyolog, kent bilimci ve tarihçilere göre farklı anlamlara bürünmektedir (Yavilioğlu, 2002: 67). Tok'a göre (2010) kalkınma; az gelişmiş denem ülkelerde ortaya çıkan büyük ölçüde sosyal sıkıntıların azaltılması ve ekonomik refahı arttırmaya yönelik potansiyelin harekete geçirilmesi anlamını içermektedir. Chenery (1988) kalkınmayı, fiziki ve sosyal sermaye birikimi ile talep, üretim, ticaret ve istihdamın kompozisyonlarında bir kayma ve de ekonomik dönüşümün esasını tanımlamaktadır (Chenery, 1988: 50). Ayrıca bu farklılaşma süreci kentleşme, demografik dönüşüm ve gelir dağılımındaki değişimler gibi sosyoekonomik süreçlerle de yakından ilişkilidir.

Anlaşıldığı üzere kalkınma; farklı bakış açılarının bütünsel çerçevede ele alınabileceği bir olgudur. Temelde ekonomik olarak algılsa bile; fiziksel, sosyal ve kültürel boyutları mevcuttur. Bütünleşik anlamıyla kentsel kalkınma; şehrin fiziki görünümünün iyileştirilmesi, toplumsal değerlerinin ön plana çıkarılarak bunlardan ekonomik girdi elde edilmesi, maddi katkıların toplumun yaşam koşullarını iyileştirmesidir. Öyleyse kalkınma tüm bunların zincirleme bir süreçle etkileşiminin toplamıdır.

Toplumun refah durumunu gösteren, dolayısıyla fiziksel bir ölçü birimiyle ölçülebilmesi mümkün olmayan kalkınma, birçok sosyal, ekonomik, kültürel ve hatta siyasal göstergelerle açıklanabilmekte olup, bu göstergeler kişi başına düşen milli gelir, eğitim durumu, sağlık göstergeleri olarak sınıflandırılabilir. Birbirleriyle sıkı ilişkili olan bu göstergeleri en iyi noktaya çıkarabilme veya bu sorunları çözebilme durumu o yaşam alanının kalkınmışlık derecesini ortaya koymaktadır (Tokat, 1994: 69). Kalkınmanın toplumsal açıdan ele alınması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi yoluyla psikolojik katkı elde etme halidir. Farklı açılardan yapılan tanımlardan çıkan nokta şudur ki; kalkınma aslında var olan potansiyellerin hayata geçirilmesi için katalizör görevi üstlenmektedir. Yerel kalkınmanın tanımı için bu oldukça önemli bir bakıştır. Çünkü dünya ölçeğindeki söylemler giderek yerele verilen önemin artırılması yönündedir. Yerel kalkınma anlayışının iyi uygulanabilmesi için Birleşmiş Milletler tarafından gündeme getirilen "Gündem 21 ve Yerel Gündem 21" ile yerel kalkınmanın diğer vazgeçilmezleri olan katılım ve yetkinin yerele devri gerekmektedir (UCLG-MEWA, 2018). Yerel kalkınmanın temel bir açılımı olan Gündem 21 ve Yerel Gündem 21, "küresel ortaklık" kavramını gündeme getirmektedir. Bu kavramla birlikte, tüm dünyada geleneksel yönetim anlayışı, yerini, "yönetişim" olarak ifade edilen, katılımcılığa ve ortaklıklara dayalı yeni bir yaklaşıma bırakmaya başlamıştır. Bu yeni yaklaşım kapsamında, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, diğer yerel aktörler, merkezi yönetimlerle uluslararası topluluğun ortakları olarak nitelendirilmeye başlanmıştır

(Arar, 2002). Böylece yerel kalkınma hareketleri; yurttaş taleplerine duyarlı, dolayısıyla yurttaşları birer paydaş olarak karar verme sürecine katan; hesap vermeye hazır, saydam ve demokratik denetime açık; tabana dayalı, dolayısıyla gücünü halktan alan bir hal almıştır.

Kentler, tıpkı insanlar gibi farklı karakterlere, farklı toplumsal değerlere sahiptir. Yani kentsel kalkınma için oluşturulabilecek basmakalıp bir yöntem her kentte çalışmayacaktır. Yerel kalkınma kültürel değerlerin sürdürülebilirliği açısından da değer taşır. Toplumsal niteliklerin kuşaktan kuşağa taşınabilmesinde yerel kalkınma itici güce dönüştürülebilir. Kentin kendine has değerlerinin ortaya çıkartılarak güncel yöntemlerle kent hayatına yeniden kazandırılması, bu sürecin ekonomik girdiye dönüştürülmesi sevindirici bir durumdur. Yerel kalkınmanın bu safhasında yönetim bakış açısının yeri ve önemi büyüktür. Yönetişim; yönetim yani idare mantığının ötesinde, iş birliği, ortaklıklar ve fikir birliği sayesinde beraber yönetmeyi içerir. Etkileşim sayesinde birlikte yönetim süreci olarak anlatılabilecek yönetim, yerel kalkınmanın uygulama sürecinde hız sağlayabilecektir. Çünkü, yerel kalkınmanın aktörlerinin katılım isteği, kalkınmanın hem ekonomik hem de sosyal ve psikolojik yönünü olumlu etkileyecektir.

2. YAŞANABİLİR KENTLER

Bireylerin yaşadıkları kente karşı ne duygu beslediği merak konusudur. Yaşanabilirlik araştırmaları bu merakın giderilme alanlarından biridir. Her ne kadar küresel ölçekte çeşitli yaşanabilirlik ölçütleri belirlenmiş olsa da aslında her kentin yaşanılabilirlik durumu kendi halkıyla ilintilidir. Çünkü kentsel hizmetlerin sunumu ile ilişkilendirilen yaşanabilirlik kent halkının cinsiyet, yaş, eğitim, gelir ve kültürel niteliklerine göre değişebilir. Buna rağmen genel anlamda yaşanabilirlik; kentsel temel fonksiyonlara çağın gerektirdiği ölçüde sahip olan; hayatın geçirilmesinden hoşnut olunan yaşam alanlarını işaret eder. Kent planlama literatüründe kentlilere sunulacak altyapı ve fonksiyonların dengeli dağılımı esastır. Yerel yönetimlerin buna dair görevleri de 5393 sayılı kanunun 14. Maddesinde (2015) sıralanmıştır. Bu görevlerin ne denli yerine getirildiğinin kentliler tarafından değerlendirilmesi, o şehirde yaşama isteğinin tespiti niteliğindedir.

Yaşanabilirlik sadece ekonomik ya da fiziksel koşullarla sınıanamaz. Toplumsal niteliklerin değerlendirme ölçütlerine bakışının sonucu etkileyebildiği fikrinden hareketle; kentsel fiziksel mekân açısından çok iyi düzenlenmiş bir kent mutlak yaşanılabilir bir kent değildir. Yahut yerel ekonomik açıdan belirli bir düzeye ulaşmış bir kentin herkes tarafından yaşanılır olarak tanımlanması beklenemez. Öyleyse yaşanabilirlik kavramı pek çok farklı etkenin tek paydada toplanmasıdır. Buna rağmen yapılan araştırmalar (Mercer, 2018; Monocle, 2018; Forbes, 2018; Economist, 2018; OECD, 2018) genel anlamda aşağıda sıralanan ölçütlerde birleşmektedir:

- Siyasi ve sosyal çevre (siyasi istikrar, suç, vb.)
- Ekonomik çevre (döviz kuru düzenlemeleri, bankacılık hizmetleri)
- Sosyo-kültürel ortam (medya kullanılabilirliği ve sansür, kişisel özgürlük üzerindeki sınırlamalar)
- Tıbbi ve sağlıkla ilgili düşünceler (tıbbi malzeme ve hizmetler, bulaşıcı hastalıklar, kanalizasyon, atık yönetimi, hava kirliliği vs.)
- Okullar ve eğitim (uluslararası okulların standartları ve kullanılabilirliği)
- Kamu hizmetleri ve ulaşım (elektrik, su, toplu taşıma, trafik sıkışıklığı, vb.)
- Rekreasyon (restoranlar, tiyatrolar, sinemalar, spor ve eğlence, vb.)
- Tüketici malları (gıda / günlük tüketim kalemleri, arabalar vb.)
- Konut (kiralık konut, ev aletleri, mobilya, bakım hizmetleri)
- Doğal çevre (iklim, doğal afetler)

Yaşanabilirlik üzerine yapılan tanımlarda da yukarıda sıralanan ölçütlere göndermeler yapılmaktadır. Örneğin Kahraman'a göre yaşanabilirlik (2014); bireylerin yaşamsal tatmin hissine doğrudan katkıda bulunan mekanların niteliklerine ilişkin bir ilke olarak tanımlanmakta, bireyin mekân kullanım tercihini artıracak bir kalite düzeyini tariflemektedir. Yaşanabilirlik kavramı; yaşanabilir (insancıl) olma

durumu çevresel karakteristikler ve kişisel karakteristikler arasındaki bir davranışsal etkileşim bağıntısı (Pacione, 1990: 25), yaşanabilir (yerleşilebilir olma) belirli çevredeki gerekliliklerin sakinlerinin kapasite ve ihtiyaçları ile örtüşme derecesi (Veenhoven, 1996: 38) olarak tanımlanmaktadır. Yaşanabilirlik, esas olarak insan-çevre-yerleşim-toplum arasındaki ilişkinin tanımlanmasında kullanılan bir ilkelere manzumesi olarak ortaya çıkmaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2017). Tanımlamaların işaret ettiği alanlar, günümüzde yapılagelen yaşanabilirlik araştırmalarının kriterleri ile ortaklıklar sergilemektedir.

Economist dergisinin her yıl yayınladığı Küresel Yaşanabilirlik Endeksi (The Global Liveability Report) şehirleri, kentlilerin karşılaşılabilecekleri sorunlar yönüyle değerlendirmektedir. Beş ana kategoriye ayrılan sorun alanları “kabul edilebilir, dayanılabilir, rahatsız edici, istenilmez ve katlanılmaz.” Tabloda beşli ölçek ile değerlendirilmektedir. Ayrıca konuyla ilgili uzman görüşlerine yer verilmektedir.

Tablo 1: Küresel Yaşanabilirlik Endeksi Değerlendirme Kategorileri

Kategori 1: İstikrar/Güvenlik (Toplam endeks skorunun %25'i)	Kategori 2: Sağlık (Toplam endeks skorunun %20'si)	Kategori 3: Kültür ve Çevre (Toplam endeks skorunun %25'i)	Kategori 4: Eğitim (Toplam endeks skorunun %10'u)	Kategori 5: Altyapı (Toplam endeks skorunun %20'si)
Adi suçların tekrarlanma sıklığı	Özel sağlık hizmetlerinin mevcudiyeti	Nemlilik/sıcaklık derecesi	Özel eğitim kurumlarına erişim	Karayolları ağının kalitesi
Şiddet suçlarının tekrarlanma sıklığı	Özel sağlık hizmetlerinin kalitesi	İklim kaynaklı rahatsızlık (ziyaretçiler için)	Özel eğitim kurumlarının eğitim kalitesi	Toplu taşıma kalitesi
Terör tehditi	Kamu sağlık hizmetlerinin mevcudiyeti	Yolsuzluk seviyesi	Kamusal eğitim hizmetleri göstergeleri	Uluslararası bağlantıların kalitesi
Askeri çatışma tehditi	Kamu sağlık hizmetlerinin kalitesi	Sosyal ve dini kısıtlamalar		İyi kalitede barınmaya erişim
Sivil çatışma/iç savaş tehditi	Reçetesiz ilaçlara erişim	Sansür seviyesi		Enerji dağıtım kalitesi
	Genel sağlık göstergeleri	Spor aktivitelerine erişim		Su dağıtım kalitesi
		Kültürel aktivitelere erişim		Telekomünikasyon kalitesi
		Yeme-içme		
		Tüketim maddeleri ve hizmetleri		

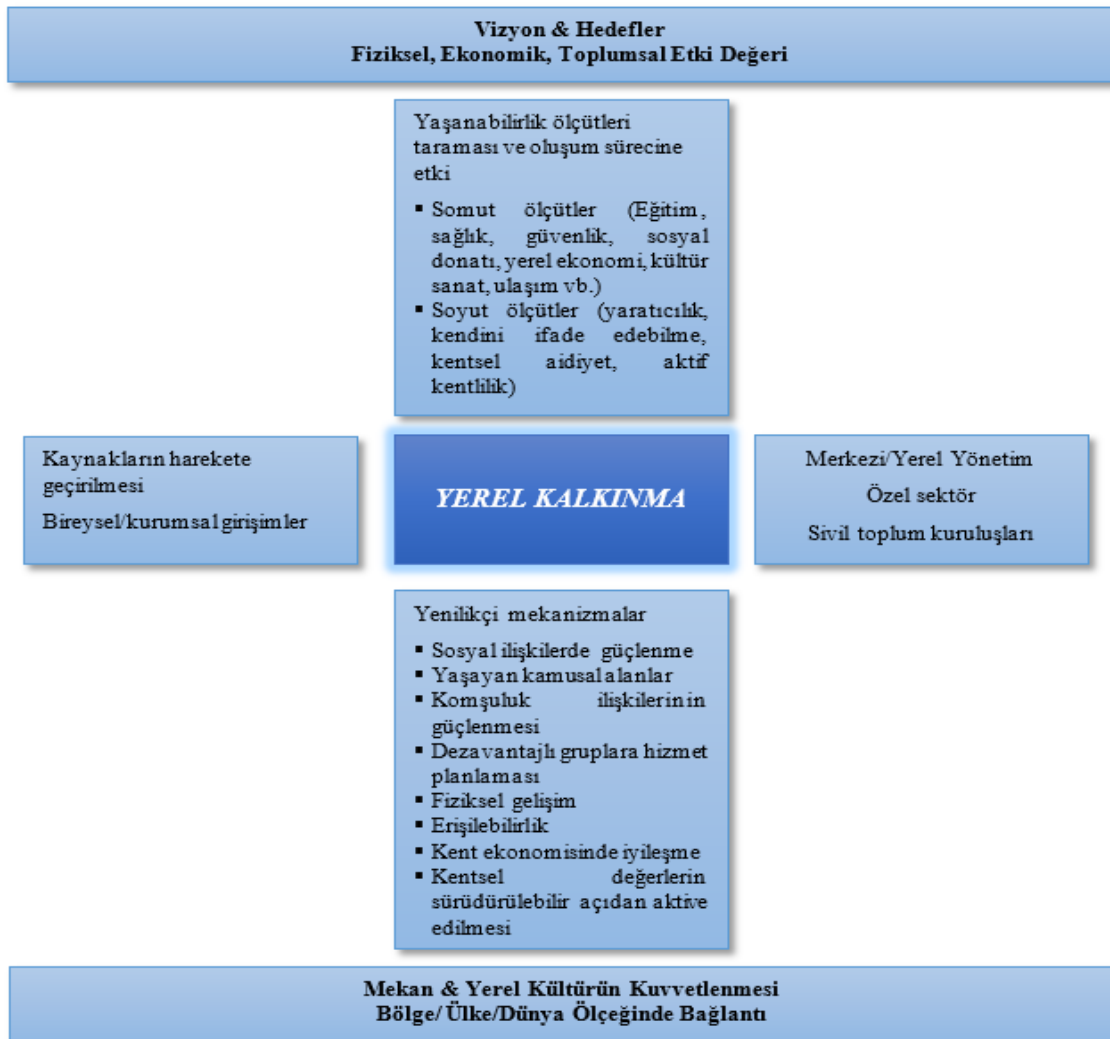
Kaynak: <https://www.smh.com.au/cqstatic/gxx114/LiveabilityReport2017.pdf>, Erişim Tarihi:30.03.2018

3. KENTLERDE YEREL KALKINMA VE YAŞANABİLİRLİK İLİŞKİSİ

Kentsel mekanların toplumun tüm bireylerinin hakça kullanımı için ve yaşanabilir mekanlar olarak düzenlenmesi kentleşmenin bir gereği olarak görülmelidir. Yaşanabilirlik, mekânın erişilebilir ve okunabilir düzenlenmesine ek olarak belli gereksinimlerin giderilmesini de içermektedir (Kaplan & Öztürk, 2004: 67). Kentlerin fiziki açıdan güzel görünen, insan ölçeğine göre kullanım konforu taşıyan, çevresel bakımdan da ekolojik nitelikte planlanması sürdürülebilirliğin temelidir. Lennard (1997) yaşanabilir kenti;

- İnsanların iletişim kurabilecekleri, çocukların toprakla temas ettiği,
- Çeşitli etkinlik ve kutlamalara olanak tanıyan kamusal alanlara sahip,
- Ziyaretçilerin kendini o mekâna ait hissettiği güvenli alanlar
- Çocuklar ve gençler için sosyal öğrenme ve sosyalleşme mekanları sunan,
- Karma kullanım alanları ile herkesi bir araya getiren

• Estetik değerlere sahip, çevrenin güzelliğinin ve anlamının birincil öncelik olarak düşünüldüğü, insanları hoş karşılayan bir çevre şeklinde tanımlanmaktadır (Kahraman, 2014). Şekil 2'de görüldüğü gibi; yerel kaynakların harekete geçirilebilmesi açısından yönetim (merkezi/yerel yönetim, özel sektör, STK ortaklıkları) ortamının tesis edilmesi; kentlerin bölge ve ülke ölçeğindeki bağlantılarını kuvvetlendirebilecektir. Bu hem yaşanabilirlik ölçütlerinin varlığı hem de yerel kalkınma imkanlarının artabilmesi açısından önem taşır. Kentsel değişim süreci yenilikçi mekanizmaları beraberinde getirmektedir. Çağa ayak uydurabilen, yerel değerlerinin farkında olan ve bunu eyleme geçirebilecek politikalar üretebilen kentler küresel rekabet piyasasında yerini almaktadır. Ancak, bu sürecin kentlerin sürdürülebilir planlaması açısından yorumunun doğru yapılması; ekonomik katkı edinmek adına ekolojik niteliklerin yok edilmemesi başat kriter olmalıdır. O nedenle ki Sakıncı'nın da dediği gibi (2013); kalkınma kavramı, bugün, sadece istihdam, faktör verimliliği, etkin kaynak kullanımı gibi teknik etkinlik bakımından değil, teknolojik yenilik, katılımcılık, demokratikleşme, çevre, kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesi, yönetim, örgütsel yenilik bakımlarında da tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir. Güçlü bir yerel yönetim, yerel katılım olanaklarını "eşitlikçi" bir anlayışla kullanarak (referandum uygulamaları, dernek, birlik vb. örgütlenmelerde öncülük ederek) hem ülke demokrasisine hem de bireyin yerel siyaseten gelişmesine katkıda bulunabilir. Kentlilerde aktif yurttaşlık, girişimcilik, dayanışma, inisiyatif ve sorumluluk alma, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerel temsil bilincini geliştirir (Yılmaz, 1994: 45).

Şekil 1: Yerel Kalkınma & Yaşanabilirlik Etkileşimi Diyagramı

Yerel kalkınma ve yaşanabilirlik kavramlarının ilişkisini tanımlar üzerinden giderek irdelemeye çalıştığımızda; bireylerin yerel kalkınma olanağı bulunduğu yerleşimleri daha yaşanılabilir olarak değerlendirebileceği sonucundan bahsedebiliriz. Konuya dair önemli bir kaynak sayılabilecek Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı raporunda yaşanabilirliğin yaşam kalitesi üzerinde önemli bir etkisi olduğu söylenmektedir (Habitat II, 1996): “Yaşam kalitesi, kentlilerin, temel ihtiyaçlarını karşılamının ötesinde, onların farklılık gösteren ve büyüyen beklentilerini karşılayan nitelikleri ifade eder. Yaşanabilirlik, insanın bireysel ve kolektif refahına ve o yerleşimin sakini olmaktan dolayı duyacağı tatmin duygusuna katkıda bulunacak mekânsal, sosyal ve çevresel karakteristiklere ve kaliteye işaret eder.” Buradaki fiziki, sosyal ve çevresel nitelikli kolektif bilinç aslında yerel kalkınmanın anahtarı niteliğindedir. Mesela Venedik Belediye Başkanı Salzano (1995) yaşanılır kenti; tüm dünyaya açık, çevresiyle iyi bir ilişkisi olan, toplum için ev niteliği taşıyan, sosyal yaşamın merkezi olan ortak kullanım alanlarına sahip bir kent olarak tanımlamıştır. 1990lı yıllardan itibaren yerel kalkınma yaklaşımlarının popülerlik kazanması ile birlikte sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin hızla değiştiğinden bahseden Erden ve Çakmak (2005), ekonomik yapılanmalarla, rekabetin hız kazandığı ve küreselleşme ile yerelleşmenin karmaşık diyalektiğinin yaşandığı bir olguyu işaret eder. Yani her iki olgu kentleri sadece kendi fiziksel sınırlarıyla değil; bölge-ülke-dünya ölçeğinde ilişkilerle değerlendirmektedir. Sosyal yaşamın kentliler üzerindeki olumlu etkisine dikkat çekilmektedir. Yerel kalkınma ve yaşanabilirlik ölçütleri arasındaki örtüşen boyutlar Şekil 3’de de görülebilmektedir.

Ekonomik Açıdan Yaşanabilir Kent	Fiziksel Açıdan Yaşanabilir Kent	Sosyal Açıdan Yaşanabilir Kent	Kültürel Açıdan Yaşanabilirlik
↕	↕	↕	↕
Yerel Ekonomik Kalkınma	Yerel Fiziksel Kalkınma	Yerel Toplumsal Kalkınma	Yerel Kültürel Kalkınma
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tüketici malları (gıda/ günlük tüketim kalemleri, arabalar vb.) ▪ Konut (kiralık konut, ev aletleri, mobilya, bakım hizmetleri) ▪ Erişilebilir ulaşım planlaması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kentsel altyapı ▪ Telekomünikasyon kalitesi ▪ Konut ve mahalle ölçeği ▪ Spor ve kültürel aktivitelere erişim ▪ Tıbbi ve sağlıkla ilgili düşünceler (tıbbi malzeme ve hizmetler, bulaşıcı hastalıklar, kanalizasyon, atık yönetimi, hava kirliliği vs.) ▪ Doğal çevre (iklim, doğal afetlerin etki durumu) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bölgesel bağlar (çevre kentlerle bağlılık) ▪ Güçlü komşuluklar ▪ Siyasi ve sosyal çevre (siyasi istikrar, suç, vb.) ▪ Okullar ve eğitim (uluslararası okulların standartları ve kullanılabilirliği) ▪ Kamu hizmetlerine erişim (elektrik, su, toplu taşıma, trafik sıkışıklığı, vb.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yaşayan bir kamusal alan ▪ Sosyo-kültürel ortam (medya kullanılabilirliği ve sansür, kişisel özgürlük üzerindeki sınırlamalar) ▪ Rekreasyon (restoranlar, tiyatrolar, sinemalar, spor ve eğlence, piknik vb.) ▪ Yerel festival, bayram vb. kutlama ve organizasyonlar, kente özgü gelenek, görenekler

Şekil 2: Yaşanabilirlik Ölçütlerinin Yerel Kalkınma Boyutlarıyla Değerlendirilmesi

Kalkınma kavramında ekonomik büyüme vurgusundan yaşam kalitesi yaklaşımına geçilmektedir. Doğaldır ki, büyüme hala temel bir hedeftir, fakat bunun tek başına çözümleyici olmadığını Türkiye’de ve başka ülkelerde görmekteyiz. Dolayısıyla, özellikle yerel kalkınmada hedef, bireyin yaşam kalitesini doğrudan veya dolaylı etkileyebilecek her türlü öğeyi iyileştirmek olmalıdır. Bunun etkin yöntemi ise, yerel potansiyeli harekete geçirebilecek ve bütün yerel paydaşları devreye sokabilecek yerel yönetimdir (Göymen, 2010: 15).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kentlilerin beklentilerinin karşılanıp karşılanamadığı durumu kent planlaması açısından önemli bir veridir. Çünkü kent planlama uygulanabilir, erişilebilir ve çağa göre şekillenebilir nitelikte olmalıdır. Bu nedenle yaşanabilirlik araştırmaları verilerinin planlama ve yerel yönetimler açısından değerlidir. Kentsel mekanların fiziki düzenlenmesi, sosyal donatı olanaklarının dengeli dağılımı, toplumsal sorunların çözümü için politikalar geliştirilmesi yaşanabilirlik niteliğini artırıcı unsurlardır. Bir kentin yaşanabilirlik açısından ileri gidebilmesi için önemli konulardan biri de yerel kalkınma potansiyelinin ortaya konulabilmesidir. Kent yönetimlerinin şehri doğru analiz edebilmesi bu olanakların hayata geçirilebilmesi sonucunu doğuracaktır.

Yerel yönetim hizmet aktarımı sürecinin son aşaması olan kentsel aidiyet ve kentlilik bilinci oluşturulması aşamalarında yaşanabilir bir kent oluşturulması ve yerel kalkınmanın doğru örgütlenmesi önem taşır. Dolayısıyla, yaşanabilirlik kavramının yerel değerlerin tespitiyle başlayarak oluşturulması ve bu değerlerin kentsel kalkınma modeli oluşturulmasında kullanılması katılımçılık ruhunu artıracaktır. Küresel ölçekte hedef ekonomik kalkınmanın beraberinde toplumsal gelişmenin sağlanabilmesidir. Bunun çıkış noktasının kentler olması son derece doğaldır.

Bu araştırma, kentlerde yaşanabilirlik ölçütlerinin sağlanması çabalarının aslında yerel kalkınma hareketleri için doğal bir ortam oluşturabileceğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle iki olgunun bir arada değerlendirilerek kentlerin yaşamak istenen yerler haline getirilmesi, kendilerine has niteliklerin sonraki kuşaklara taşınmasını sağlayabilecek iş birliklerinin oluşturulması faydalı olacaktır. Merkezi yönetim, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, bölgesel kalkınma ajansları ve aktif yurttaşlar kentlerin değerlerini ön plana çıkarabilecek fikirler üretebilmeli ve bunları hayata geçirebilmelidir. Bu ortam hem kentler hem de ülke bütünü için olumlu gelişmeler kaydedilmesine olanak sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

Altay, C. (2007). Kentsel Sürdürülebilirlik Açısından Kültürel Planlama ve Mekansal İcraatlar, Bülten 51: Dosya 05 – Sürdürülebilirlik: Kent ve Mimarlık, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 25-29.

Arar, A. (2002). Yerel Gündem 21, T.C. Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, Sayı:6

Belediye Kanunu (2015). 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Kabul Tarihi: 03.07.2005, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 16.03.2018

BM Habitat (1996). Report of the United Nations Conference on Human Settlements (Habitat II), İstanbul, 3-14 Haziran 1996.

Chenery, H. (1988). Handbook of Development Economics, Ed: T. N. Srinivasan, Amsterdam.

Economist (2018). The Economist Intelligence Unit (EIU), <http://www.eiu.com/home.aspx>, Erişim Tarihi: 26.03.2018

Erden, L.; Çakmak, H. (2005). Türkiye’de Yerel Kalkınma ve Devletin Rolü: Bir Yöresel Panel Veri Analizi, H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:23, Sayı:2, Sayfa:13-32

Forbes (2018). America's Most Livable Cities, https://www.forbes.com/2010/04/29/cities-livable-pittsburgh-lifestyle-real-estate-top-ten-jobs-crime-income_slide_5.html#, Erişim Tarihi:26.03.2018

Göymen, K. (2010). Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma, İstanbul: Boyut Yayın Grubu

Kahraman, M.D. (2014). İnsan İhtiyaçları ve Mekansal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanılabilirlik Olgusu ve Mekansal Kalite, Planlama, Cilt:24, Sayı:2, Sayfa:74-84

Kaplan, H.; Öztürk, M. (2004). Engelliler, Kamu Mekanı ve Engelsiz Tasarım: Kamusal İç Mekanlarda İrdelenmesi İçin Bir Çerçeve, Planlama, Cilt:1, Sayı:2, Sayfa: 67-74

Kayır, G. Ö. (2007). Coğrafi Bilgi Sistemi'nden Yararlanarak Antalya Kenti İçin Sürdürülebilirlik Projesi. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi Bildiriler Kitabı, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası, 561- 570.

Lennard, S.H.C., (1997). Making Cities Livable, International Making Cities Livable Conferences, California

Mercer (2018). Quality-of-living-survey, United States, New York <https://www.mercer.com/newsroom/2018-quality-of-living-survey.html>, Erişim Tarihi:26.03.2018

Monocle (2017) Monocle Dergisi İnternet Sayfası, 2017 Dünyadaki Yaşanabilir Kentler Araştırması, <https://monocle.com/film/affairs/quality-of-life-survey-top-25-cities-2017/>, Erişim Tarihi:26.03.2018

Mousavi, S. N. (2013). Livability in Historic Urban Quarters Case Study: Walled City of Famagusta, Master of Science in Urban Design Eastern Mediterranean University.

OECD (2018). OECD Better Life Index, <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>, Erişim tarihi: 29.03.2018

Pacione, M. (2005). Urban Geography: A Global Perspective, London: Routledge Publishing

Sakınç, S. (2013) Yerel Kalkınma Politikalarında Yerellik ve Katılımcılık, Yerel ve Bölgesel Kalkınma:Küresel ve Yerel Bakış Açılı, Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı (KAYSEM 2013), Sayfa: 25-36.

Salzano, E. (1995). Seven Aims for the Livable City, 17th, International making cities livable conference, Freiburg, Germany

Serag El Din, H., Shalaby, A., Farouh, H. E., Elariane, S. A. (2013). Principles of urban Quality of life for a neighborhood. HBRC Journal, C:9, S:1, Sayfa: 86–92.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2017). 10. Kalkınma Planı Yaşanabilir Kentler ve Kentsel Dönüşüm Özel İhtisas Komisyonu Ön Raporu, https://mutlukent.files.wordpress.com/2012/10/kalkc4b1nma-bakanlc4b1c49fc4b1_yac59fanabilir-kentler-ve-kentsel-dc3b6nc3bcc59fc3bcm.pdf, Erişim tarihi: 30.03.2018

Tandoğan, O. (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekan: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar, Megaron, C:9, S:1, Sayfa:19-33.

Tok, E. (2010). Türkiye Yaklaşımı İle Birlikte Kalkınma Kavramı ve Alt Bileşenleri, Mesleki Sunum, İl Planlama Uzmanlığı Derneği, Ankara.

Tokat, M. (1994). Sağlık Ekonomisi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir

UCLG-MEWA (2018). Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı, Gündem 21 ve Yerel Gündem 21, http://arsiv.uclg-mewa.org/doc/rio-20_GrSon.pdf, Erişim Tarihi: 01.04.2018

Veenhoven, R. (1996). Happy Life-Expectancy—A Comprehensive Measure of Quality of Life in Nations, Social Indicators Research n.39, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, pp. 1–58.

Yalçın, A.; Yalçın, S. (2013). Sürdürülebilir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir mi?, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:5, No:1, Sayfa: 32-41.

Yavilioğlu, C. (2002). Kalkınmanın Anlambilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, Sayfa:59-77.

Yılmaz, K. (1994). Yerel Yönetim ve Demokrasi, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Cilt: XVIII, Sayı: 174, Sayfa: 42-47.